

Súd: Najvyšší súd SR
Spisová značka: 7Cdo/44/2023
Identifikačné číslo spisu: 1113200292
Dátum vydania rozhodnutia: 31.07.2024
Meno a priezvisko: JUDr. Ivan Rumana
Funkcia: sudca
ECLI: ECLI:SK:NSSR:2024:1113200292.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v spore žalobcu C. B., narodeného XX. A. XXXX, N. E., X. č. XX, t. č. W. na N. R. X. K. F., právne zastúpeného JUDr. Milanom Kuzmom, advokátom so sídlom 040 01 Košice, Floriánska č. 16, proti žalovanej Slovenskej republike zastúpenej Generálnou prokuratúrou Slovenskej republiky, so sídlom Bratislava, Štúrova 2, o náhradu škody spôsobenej pri výkone verejnej moci, v konaní o dovolaní žalobcu proti rozsudku Krajského súdu v Bratislave zo dňa 13. októbra 2021, č.k. 2Co/6/2020-335, takto

rozhodol:

Dovolanie o d m i e t a .

Žalovanej nárok na náhradu trov dovolacieho konania n e p r i z n á v a .

Odôvodnenie

1. Napadnutým rozsudkom Krajský súd v Bratislave (ďalej len „odvolací súd“) potvrdil rozsudok Okresného súdu Bratislava I (ďalej len „súd prvej inštancie“) z 28. júna 2018, ktorým zamietol žalobu proti žalovanej Slovenskej republike zastúpenej 1/ Ministerstvom vnútra Slovenskej republiky a zastúpenej 2/ Generálnou prokuratúrou Slovenskej republiky o náhradu škody spôsobenej pri výkone verejnej moci. Žalovanej priznal proti žalobcovi nárok na náhradu trov dovolacieho konania v rozsahu 100%.

2. Súd prvej inštancie rozhodol v poradí druhým rozsudkom zo dňa 28. júna 2018 č. k. 9C/1/2013-254 tak, že zamietol žalobu, ktorou sa žalobca domáhal v zmysle zákona č. 514/2003 Z. z. o zodpovednosti za škodu spôsobenú pri výkone verejnej moci voči žalovanej zastúpenej Ministerstvom vnútra Slovenskej republiky náhrady škody - nemajetkovej ujmy vo výške 4.000 eur a voči žalovanej zastúpenej Generálnou prokuratúrou Slovenskej republiky náhrady škody - nemajetkovej ujmy vo výške 3.000 eur, z titulu nesprávneho úradného postupu vyšetrovateľa Policajného zboru a prokuratúry v trestnom konaní vedenom proti žalobcovi pre trestný čin vraždy pod ČVS: PPZ-XX/BOK-V-XXXX a sp. zn. N./XGvXX/XX-XXX, ktorým postupom boli spôsobené nedôvodné prietahy v konaní. Súd v ďalšom

konaní vychádzal zo záväzného právneho názoru odvolacieho Krajského súdu v Bratislave v uznesení zo dňa 15. novembra 2017, č.k. 2Co/359/2015-224, ktorým zrušil pôvodný rozsudok Okresného súdu Bratislava I zo dňa 28. mája 2015, č.k. 9C/1/2013-196 a vec mu vrátil na ďalšie konanie so záväzným právnym názorom v bode 10: „...Odvolací súd má za to, že súd prvej inštancie mal pri skúmaní nesprávneho úradného postupu vychádzať z ustanovenia § 9 ods. 3 zák. č. 514/2003 Z.z., ktorého novela nadobudla účinnosť až 01. 01. 2013, podľa ktorého pri posudzovaní nesprávneho úradného postupu vyšetrovateľa Policajného zboru, povereného príslušníka Policajného zboru, vyšetrovateľa finančnej správy alebo povereného pracovníka finančnej správy spočívajúceho v porušení povinnosti urobiť úkon alebo vydať rozhodnutie v zákonom ustanovenej lehote, v nečinnosti pri výkone verejnej moci alebo v zbytočných prietahoch v konaní možno vychádzať len z výsledkov vybavenia žiadosti o preskúmanie postupu vyšetrovateľa Policajného zboru, povereného príslušníka Policajného zboru, vyšetrovateľa finančnej správy alebo povereného pracovníka finančnej správy prokurátorom. Inak povedané, predmetné ustanovenie napriek jeho účinnosti (01. 01. 2013) bolo možné použiť aj na konania začaté pred nadobudnutím účinnosti novely zákona, nakoľko predmetný zákon č. 514/2003 Z.z. v prechodných a záverečných ustanoveniach ohľadom aplikácie novely neurčuje žiadne pravidlá, pričom ide o čiastočne procesný predpis, v rámci ktorého platí princíp okamžitej aplikability procesných noriem. Z uvedeného teda vyplýva, že už súd prvej inštancie mal k dispozícii konštatovanie ohľadom prietahov v konaní v predmetnej veci (hoci nepriamo), a preto prvá podmienka podľa názoru odvolacieho súdu t.j. nesprávny úradný postup spočívajúci v prietahoch v konaní v predmetnej trestnej veci splnená bola. Súd prvej inštancie sa mal potom zaoberať samotnou škodou (nemajetkovou ujmu) a príčinnou súvislosťou medzi škodou a nesprávnym úradným postupom“. Podľa § 17 ods. 2 zák. č. 514/2003 Z.z. v znení účinnom od 01. 01. 2013 priznanie nemajetkovej ujmy nastupuje až v prípade, ak konštatovanie porušenia práva nie je dostatočným zadosťučinením. Následne sa nemajetková ujma určuje s prihliadnutím na osobu poškodeného a jeho doterajší život, prostredie, v ktorom žije a pracuje, závažnosť vzniknutej ujmy sa posudzuje vzhľadom na okolnosti, za ktorých k nej došlo, ako aj vzhľadom na závažnosť následkov, ktoré vznikli poškodenému v jeho súkromnom živote, prípadne v spoločenskom uplatnení a to podľa noriem súkromného práva. Žalobca nepreukázal, že mu vznikla nemajetková ujma v ním požadovanej výške, teda žalobca neuniesol svoje dôkazné bremeno a nepreukázal svoje tvrdenia, keďže od roku 2006 je nepretržite vo väzbe, resp. vo výkone trestu odňatia slobody, ktorý mu bol uložený na doživotie a to za založenie zločineckej skupiny a súčasne trestného činu usmrtienia dvoch osôb. Súd preto žalobu zamietol.

3. Odvolací súd v odôvodnení uviedol, že v každom konaní treba vždy zvažovať, či nenastali okolnosti, ktoré vznik nemajetkovej ujmy vyvracajú. V podmienkach danej veci je takouto okolnosťou skutočnosť, že žalobca bol obmedzený na slobode dňa 24. augusta 2006 v súvislosti s inou trestnou vecou, v ktorej bol Špeciálnym súdom v Pezinku rozsudkom sp. zn. BB-3/2008 zo dňa 24. februára 2009 uznaný vinným zo spáchania viacerých závažných trestných činov, za čo bol odsúdený na výnimočný súhrnný trest odňatia slobody na doživotie. Označená trestná vec bola právoplatne ukončená Najvyšším súdom SR rozhodnutím sp. zn. 2Tos/5/2009 zo dňa 13. 09. 2010, ktorým bolo zamietnuté odvolanie žalobcu. Obmedzenie osobnej slobody žalobcu trvá nepretržite teda od 24. augusta 2006 doposiaľ. I keď je potrebné vychádzať z predpokladu, že pre prietahy neprímerane dlhé trestné konanie je spôsobilé vyvolať stav neistoty, úzkosti alebo iné psychické ťažkosti, voči ktorému stavu žalobca v súdnej veci smeruje odškodnenie, je v pomeroch súdnej veci nutné zohľadniť to, že žalobca je osobou, ktorá mala s postavením obvineného alebo obžalovaného v trestnom konaní nepochybne skúsenosť, pretože počas namietaného trestného konania, bol väzobne stíhaný za inú obzvlášť závažnú trestnú vec, a následne vykonával aj výnimočný trest odňatia slobody na doživotie, za svoj iný trestný čin (počas napadnutého trestného stíhania bol už v súlade so zákonom obmedzený vo svojej osobnej slobode). Trest odňatia slobody na doživotie je v Slovenskej republike najvyšším prípustným trestom, a preto žalobcovi nebolo možné v súvislosti s ďalším trestným stíhaním ani uložiť prísnejší trest. V pomeroch súdnej veci nie je preto možné uzavrieť, že hlavná príčina žalobcom tvrdeného stavu narušenia psychickej integrity, keď okrem negatívneho vplyvu trestného stíhania na jeho osobu (pocity krivdy, úzkosti, neistoty) iné okolnosti nemajetkovej ujmy netvrdil, respektíve v tomto smere nenavrhol žiadne dokazovanie, korešponduje práve s namietanými prietahmi trestného stíhania. Existencia priamej súvislosti príčiny a následku, t. j. namietaného trestného stíhania a psychickej ujmy nemá základ vo výsledkoch

dokazovania. V súdnej veci nebolo tvrdené ani preukázané, že by u žalobcu v priebehu namietanej dĺžky prípravného konania trestného stíhania - priesťahov - nastali konkrétne okolnosti ohľadom jej reálneho dopadu do života žalobcu, pričom ani potencialita ujmy z výsledku trestného konania (hrozba trestom) už nemohla zasiahnuť do jeho života. Odvolací súd konštatoval, že súd prvej inštancie v danom prípade dostatočným spôsobom zohľadnil všetky skutočnosti vyplývajúce z vykonaného dokazovania. Námetka žalobcu, že súd prvej inštancie nevykonaním ním navrhovaný dôkaz zopakovaním jeho výsluchu v tomto smere neobstojí. Pocity neistoty, úzkosti, krivdy voči ktorým žalobca v súdnej veci smeruje odškodnenie sú psychická kategória, pričom boli predmetom argumentácie žalobcu pri jeho výsluchu dňa 18. decembra 2014 (č. 1. spisu - 141) doplnenej písomným podaním zo dňa 20. mája 2015 (č. 1. spisu 171) a 12.6.2018 (č. 1. spisu 245). Žalobca mal možnosť prostredníctvom svojej zástupkyne vyjadrovať sa k veci, k argumentom protistrany a podávať písomné stanoviská. Vzhľadom na okolnosti súdnej veci správne súd prvej inštancie uzavrel, že vykonanie ďalšieho výsluchu žalobcu nie je účelné, a preto odvolací súd zastáva názor, že vo vzťahu k žalobcovi v súdnej veci nedošlo k porušeniu jeho práva na spravodlivý proces, dokazovanie vykonané súdom prvej inštancie bolo dostatočné. Žalobca v konaní argumentoval judikatúrou Najvyššieho súdu Českej republiky, ako aj judikatúrou ESĽP vzťahujúcou sa k vzniku nemajetkovej ujmy, k čomu odvolací súd prednáša, že právna úprava v Českej republike (§ 13, § 31a ods. 1, § 32 ods. 3 zákona č. 82/1998 Sb.) sa v tejto časti úpravy odlišuje od právnej úpravy zákona č. 514/2003 Z. z. Pre účely rozhodovacej činnosti súdov Slovenskej republiky, a teda aj pre účely podľa zákona č. 514/2003 Z. z. nie je judikatúra Českej republiky primárnym, určujúcim prameňom rozhodovacej činnosti v Slovenskej republike, i keď v mnohých otázkach vychádza z rozhodovacej činnosti Európskeho súdu pre ľudské práva v Štrasburgu.

4. Proti tomu rozsudku podal žalobca v zastúpení advokátom včas dovolanie z dôvodu podľa § 420, písm. f) CSP. V dovolaní zopakoval doterajší skutkový stav a poukázal na relevantné právne predpisy. Namietal, že už v odvolaní z 20. 08. 2018 poukázal na príslušnú judikatúru Najvyššieho súdu Českej republiky (napr. rozsudok sp.zn. 30Cdo/401/2010 z 20. 10. 2011) v zmysle ktorej ak zistí súd, že nie je namieste nahradenie zistenej nemajetkovej ujmy priznaním zadost'učinenia v peniazoch, a nemajetkovú ujmu nebolo možné odškodniť inak, konštatuje porušenie práva poškodeného vo výroku rozhodnutia, aj keď to žalobca nepožadoval. Žalobca teda namietal, že výrok rozsudku z 28. júna 2018 o zamietnutí žaloby odporuje zneniu ust. § 17 ods. 2 zákona č. 514/2003 Z.z. Krajský súd Bratislava v rozsudku z 13. októbra 2021 k tejto námietke uviedol, že predpokladom zodpovednosti nie je len existencia nesprávneho úradného postupu (ustálené uznesením z 15. novembra 2017), ale kumulatívne sním aj vznik nemajetkovej ujmy (škody) a príčinná súvislosť medzi nesprávnym úradným postupom a vznikom ujmy (ods. 15 rozsudku). K judikatúre Najvyššieho súdu Českej republiky, ako aj judikatúre ESĽP vzťahujúcou sa k vzniku nemajetkovej ujmy odvolací súd uviedol, že právna úprava v Českej republike sa v tejto časti úpravy odlišuje od právnej úpravy zákona č. 514/2003 Z.z. (ods. 19 rozsudku). Česká súdna prax dospela k záveru, že súd konajúci o náhrade škody alebo nemajetkovej ujmy, je povinný - pokiaľ dôjde k záveru o porušení práva štátom, z úradnej moci (aj bez návrhu poškodeného) - konštatovať, že k porušeniu práva poškodeného štátom došlo. Najvyšší súd Českej republiky (vo vzťahu k § 31a ods. 2 zákona č. 82/1998 Sb., ktorého dikcia je takmer zhodná s § 17 ods. 2 slovenského zákona č. 514/2003 Z.z.) s poukazom na § 153 Občianskeho súdneho poriadku uviedol: „V danom prípade totiž spôsob vyporiadania vzťahu medzi účastníkmi vyplýva priamo z právneho predpisu a v tomto ohľade obmedzuje účastníkov v možnosti so svojimi návrhmi voľne nakladať, pretože súd rozhodne o konkrétnej forme zadost'učinenia podľa poradia určeného v § 31a ods. 2 zák. č. 82/1998 Sb. za súčasného posúdenia primeranosti zvolenej formy zadost'učinenia utrpenej nemajetkovej ujme“ (rozsudky Najvyššieho súdu ČR sp.zn. 30Cdo/1684/2010 z 29. 06. 2011 a sp.zn. 30Cdo/2387/2012 z 23. 04. 2013 pod č. R 72/2013). Vzhľadom na vyššie uvedené skutočnosti má žalobca za to, že výrok súdu prvej inštancie o zamietnutí žaloby odporuje zneniu ust. § 17 ods. 2 zákona č. 514/2003 Z.z. Neobstojí ani tvrdenie odvolacieho súdu, pretože dikcia českého a slovenského zákona je takmer zhodná. Konanie nebolo spravodlivé, pretože napriek tomu, že priesťahy v trestnom konaní vedenom proti žalobcovi za vraždu N. E. konštatoval jednak špeciálny prokurátor ako aj krajský súd v uznesení z 15. 11. 2017, súd prvej inštancie žalobu zamietol a odvolací súd tento rozsudok potvrdil, pričom žalovanej (ktorá je zodpovedná za priesťahy v konaní) priznal nárok na náhradu trov odvolacieho konania v rozsahu 100%.

5. Žalovaná Slovenská republika v zastúpení Generálnou prokuratúrou Slovenskej republiky vo vyjadrení zo dňa 15. decembra 2022 k dovolaniu žalobcu uviedla, že dovolaním napadnutý rozsudok v spojení s rozsudok súdu prvej inštancie považuje sa skutkovo a právne správny a plne sa stotožňuje s jeho odôvodnením.

6. Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd dovolací (§ 35 CSP), po zistení, že dovolanie podala včas strana sporu, v ktorej neprospech bolo rozhodnutie vydané (§ 424 CSP), bez nariadenia pojednávania (§ 443 CSP), preskúmal vec a dovolanie odmietol podľa § 447, písm. f) CSP, pretože nebolo odôvodnené prípustnými dovolacími dôvodmi. Stručné odôvodnenie (§ 451 ods. 3 veta prvá CSP) rozhodnutia dovolacieho súdu je uvedené v nasledovných bodoch.

Dovolanie podľa § 420 písm. f) CSP

7. Podľa § 420 písm. f) zákona č. 160/2015 Z.z. Civilný sporový poriadok („CSP“) dovolanie je prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej alebo ktorým sa konanie končí, ak súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces.

8. Preskúmaním veci dovolací súd zistil, že Krajský súd v Bratislave, ako súd odvolací už v odôvodnení zrušujúceho uznesenia zo dňa 15. novembra 2017, č.k. 2Co/359/2015-224, bod 10 konštatoval, že „...že už súd prvej inštancie mal k dispozícii konštatovanie ohľadom prietáhov v konaní v predmetnej veci (hoci nepriamo), a preto prvá podmienka podľa názoru odvolacieho súdu t.j. nesprávny úradný postup spočívajúci v prietáhoch v konaní v predmetnej trestnej veci splnená bola“. Dovolací súd preto z toho záveru vychádzal. Spornou v dovolacom konaní bola právna otázka, či táto skutočnosť mala byť konštatovaná súdmi vo výrokoch súdu prvej inštancie resp. odvolacieho súdu v rozhodnutiach vydaných v ďalšom konaní nadväzujúcom na uvedené zrušujúce uznesenie Krajského súdu v Bratislave č.k. 2Co/359/2015-224. Žalobca v dovolaní namietal nesprávnu aplikáciu ustanovenia § 17 ods. 2 zák.č. 514/2003 Z.z. podľa ktorého: „V prípade, ak iba samotné konštatovanie porušenia práva nie je dostatočným zadostučinením vzhľadom na ujmu spôsobenú nezákonným rozhodnutím alebo nesprávnym úradným postupom, uhrádza sa aj nemajetková ujma v peniazoch, ak nie je možné uspokojiť ju inak“. Na návrh žalobcu súd prvej inštancie pripustil zmenu žaloby uznesením zo dňa 15. mája 2013, č.k. 9C/1/2013-93 tak, že 1. „Odporca Slovenská republika zastúpená Ministerstvom vnútra Slovenskej republiky je povinná navrhovateľovi zaplatiť náhradu škody spôsobenú nesprávnym úradným postupom v sume 4.000 eur, ktorá povinnosť sa ukladá zastúpenému Ministerstvu vnútra Slovenskej republiky a to do troch dní od právoplatnosti tohto rozsudku. 2. Odporca Slovenská republika zastúpená Generálnou prokuratúrou Slovenskej republiky je povinná navrhovateľovi zaplatiť náhradu škody spôsobenú nesprávnym úradným postupom v sume 3.000 eur, ktorá povinnosť sa ukladá Generálnej prokuratúre Slovenskej republiky a to do troch dní od právoplatnosti tohto rozsudku. Súd prvej inštancie rozhodol tak, že : „Súd zmenu návrhu v časti, v ktorej sa navrhovateľ domáha, aby súd vyslovil, že základné práva navrhovateľa na prejednanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy SR bolo porušené nepripúšťa“. Žalobca opravný prostriedok proti tomuto výroku nevyužil. Formuláčne tento výrok zodpovedá výrokom Ústavného súdu SR v konaniach o ústavných sťažnostiach na prietahy v súdnych konaniach podľa čl. 127 Ústavy SR. Žalobca nevyužil opravné prostriedky týkajúce sa jeho požiadavky, aby existencia prietáhov v konaní bola deklarovaná priamo vo výroku súdneho rozhodnutia v zmysle ust. § 17 ods. 2 zákona č. 514/2003 Z.z. Dovolací súd súčasne poukazuje na to, že i ustanovenie § 17 ods. 2 zákona č. 514/2003 Z.z. podlieha povinnosti ústavne konformného výkladu v zmysle čl. 152 ods.4 Ústavy SR, ktorá povinnosť zahŕňa i výklad konformný s Dohovorom o ochrane ľudských práv a základných slobôd. Vzhľadom na túto okolnosť obiter dictum konštatuje, že v zmysle § 17 ods.2 zákona č. 514/2003 Z.z. v spojení s § 162 je prípustné v zmysle § 137 písm. b) CSP žalobou požadovať, aby sa rozhodlo i o konštatovaní porušenia práva, rozhodnutím súdu. Obmedzenie osobnej slobody žalobcu trvá nepretržite teda od 24. augusta 2006 doposiaľ. I keď je potrebné vychádzať z predpokladu, že pre prietahy neprimerane dlhé trestné konanie je spôsobilé vyvolať stav neistoty, úzkosti alebo iné psychické ťažkosti, voči ktorému stavu žalobca v súdnej veci smeruje odškodnenie, je v

pomeroch súdnej veci nutné zohľadniť to, že žalobca je osobou, ktorá mala s postavením obvineného alebo obžalovaného v trestnom konaní nepochybne skúsenosť, pretože počas namietaného trestného konania, bol väzobne stíhaný za inú obzvlášť závažnú trestnú vec, a následne vykonával aj výnimočný trest odňatia slobody na doživotie.

9. Dovolací súd nezistil z obsahu dovolania naplnenie dovolacieho dôvodu podľa § 420, písm. f) CSP.

10. Rozhodnutie o nároku na náhradu trov dovolacieho konania najvyšší súd neodôvodňuje (§ 451 ods. 3 veta druhá CSP).

11. Toto rozhodnutie prijal senát Najvyššieho súdu Slovenskej republiky pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.